

c. Mekkora lesz az oldatok koncentrációja a 10 perc elteltével?
1 mól elektron töltése 96485 C

K. 756. 4,2 g magnézium-karbid (Mg_xC_y) hidrolízisekor 1,225 dm³ 25°C -os, standard nyomású szénhidrogén keletkezik. A gáz eltávolítása után maradt anyag 39,2 g 25 tömeg%-os kénsav-oldattal reagál. Adja meg

- a magnézium-karbid képletét,
- a keletkezett szénhidrogén összegképletét.

Megoldott feladatok

Kémia

FIRKA 2012-2013/4.

K. 745. A táblázat adatai alapján legegyszerűbb, ha 100g vízre végezzük a számításokat. Az ólom-nitrát esetében a telített oldat tömege 50 °C hőmérsékleten 185,0g, lehűtve 0°C -ra, csak 38,8g sót tartalmazhat a telített oldat, aminek tömege így 138,8g. Tehát a hűtés során $185,0 - 138,8 = 46,2$ g só válik ki. A nátrium-nitrát telített oldat tömege 50°C hőmérsékleten 214,0g, 0°C -on 173,0g, tehát hűtés során $214,0 - 173,0 = 41$ g só válik ki. A kálium-nitrát telített oldat tömege 50°C hőmérsékleten 185,5g, 0°C -on 113,3g, ezért hűtés során $185,5 - 113,3 = 72,2$ g só válik ki.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a három só azonos tömegű vízzel készített oldatának hűtése során a kálium-nitrát telített oldatából válik ki a legnagyobb tömegű só.

85,5g sóból kivált ..... 72,2g só
100g .....x = 84,4g

Tehát a telített KNO_3 -oldat sótartalmának 84,4%-a vált ki.

K. 746. Az elektromos áram hatására a vízbontó készülékben a következő kémiai változás történik: $2H_2O \rightarrow 2H_2 + O_2$, miközben a katód $4e^-$ töltést veszít és az anód $4e^-$ töltést vesz fel. A katód negatív töltését a felé vándorló elektronhiányos hidrogén atomok veszik fel, miközben stabil hidrogén molekulákká alakulnak: $H^+ + e^- \rightarrow H$, $2H \rightarrow H_2$ vagyis 1mol H_2 leválásakor 2mólnyi elektromos töltésmennyiség használódik (egy elektron töltése $1,6021 \cdot 10^{-19}C$, egy mólnyi elektron töltésmennyisége: $6,022 \cdot 10^{23} \cdot 1,6021 \cdot 10^{-19} = 96480C$).

A feladat adatai alapján a vizes oldaton áthaladó elektromos töltésmennyiség: $Q = I \cdot t = 0,02A \cdot 3600s = 72C$ (mivel $1C = 1A \cdot 1s$). 1mol gáz normálállapotú térfogata anyagi minőségétől függetlenül 22,4 dm³, ezért kiszámíthatjuk az adott töltésmennyiség hatására keletkező hidrogén gáz térfogatát:

2 · 96480C ... 22,4dm³
72C ..... V = $8,36 \cdot 10^{-3}$ dm³

760Hgmm ... 1atm

750Hgmm ... p = 0,987atm, t = 27°C, T = t + 273, akkor T = 300K

A gázok viselkedésére érvényes törvényt $V_0 \cdot p_0 / T_0 = V \cdot p / T$ alkalmazva, kiszámíthatjuk a feladatban adott körülményekre a katódon leváló hidrogéngáz térfogatát:

$V = 8,36 \cdot 10^{-3} \cdot 300 / 273 \cdot 0,987 = 9,31 \cdot 10^{-3} dm^3$ vagyis 9,31cm³.

K. 747. A gázok állapotábrázoló és tömegük közti kapcsolatot az általános gáztörvényből következtethetjük: $p \cdot V = \nu \cdot R \cdot T$ ahol $\nu = m/M$ és ismerve hogy $R = p_0 \cdot V_0 / T_0$ és V_0 (1mol gáz normál térfogata) = 22,4L

- a). az 1mólnyi gázkeverékben fél mól H_2 és fél mól CO_2 van. Ismerve a gázok moláris tömegét: $M_{H_2} = 2g/mol$, $M_{CO_2} = 44g/mol$, a keverék tömege, $m_a = 1 + 22 = 23g$
- b). a b gázkeverék mennyisége is 1mol, s mivel $\rho = m/V$, a keverék tömege $m_b = 22,4L \cdot 2,455g/L = 54,99g$
- c). $\nu = 2 \cdot 11,2 / 22,4 \cdot 273 \cdot 273^{-1} = 1mol$. A metán parciális nyomása $1/4$ -e az össznyomásnak. A gázkeverékben a komponensek anyagmennyiségeik arányában járulnak a keverék nyomásához, ezért az egy mólnyi keverékből $1/4$ mol metán, ennek tömege $16/4 = 4g$, és $3/4$ mólnyi nitrogén, aminek tömege $28 \cdot 3/4 = 21g$. Tehát a c keverék tömege $m_c = 25g$.

A keverékek csökkenő tömegszerinti sorrendje: **b,c,a**.

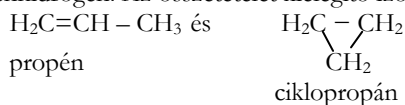
K. 748.

a). Az A anyag moláris tömegét kiszámíthatjuk a megadott relatív sűrűség értéknek segítségével: $d = M_A / M_{CH_4}$, ahonnan $M_A = 2,625 \cdot 16 = 42g/mol$. Tehát az elégetett szerves anyag mennyisége $2,52g / 42g \cdot mol^{-1} = 0,06mol$. Az égés során minden szén-atom szén-dioxidá alakul, ezt köti meg a mészvíz kalcium-karbonáttá alakítva. Minden két atom hidrogénből víz keletkezik, ezt oldja magában a tömény kénsav. Tehát a 0,06mol A (jelöljük C_xH_y ...) anyag égésekor $7,92/44 = 0,18mol$ CO_2 és $3,24/18 = 0,18mol$ víz keletkezett, ezért írhatjuk:

0,06mol A ..... 0,18molC 0,36molH

1mol A .....x ..... y ahonnan $x=3, y=6$

$M_A = x \cdot M_C + y \cdot M_H = 3 \cdot 12 + 6 \cdot 1 = 42$, tehát az A anyag a C_3H_6 molekulaképletű szénhidrogén. Az összetételét kielégítő izomer szerkezetek:

b). A mészvíz $Ca(OH)_2$ oldat, amely a következőképpen reagál a CO_2 -dal:

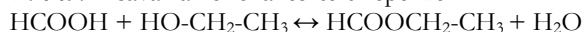
$CO_2 + Ca(OH)_2 = CaCO_3 + H_2O$, vagyis, 1mol CO_2 -ot 1 mólnyi $Ca(OH)_2$ köt meg, akkor 0,18 mol szükséges az adott mennyiségű A anyagból származó CO_2 megkötésére.

Mivel $M_{Ca(OH)_2} = 74g$, a 0,18 mól tömege $0,18 \cdot 74 = 13,32g$

100g mészvíz ... 20g $Ca(OH)_2$

m .....13,32g, ahonnan $m = 66,6g$

K. 749. A savak alkohollal észtert képeznek:

Az egyensúlyi reakciókra érvényes Guldberg-Waage törvény (tömeghatás t.) alkalmazható:

$K = [HCOOC_2H_5] \cdot [H_2O] / [HCOOH] \cdot [C_2H_5OH]$

$\nu = m/M \quad M_{HCOOH} = 46g/mol \quad \rho = m/V$

innen $m_{HCOOH} = 1,230g \cdot cm^3 \cdot 100cm^3 = 123g$

$v = 123/46 = 2,674 \text{ mol}$, ennek 75%-a alakult át, ami $x = 2,674 \cdot 0,75 = 2,001 \text{ mol}$, s az egyensúlyi elegyben $2,674 - 2,001 = 0,673 \text{ mol}$ nemreagált hangyasav maradt
 Tehát $3,25 = 2,001 - 2,001/0,673 \cdot (y - 2,001)$ innen $y = 3,832 \text{ mol}$
 Mivel $M_{\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}} = 46 \text{ g/mol}$, $m_{\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}} = 46 \cdot 3,832 = 176,27 \text{ g}$
 $V_{\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}} = 176,27/0,789 = 223,41 \text{ cm}^3$.

Fizika

FIRKA 2011-2012/4.

F. 497. Az ernyőn keletkezett fényes folt átmérője először akkor lesz a lencse átmérőjével egyenlő, amikor a pontszerű fényforrás valódi képe a lencse-ernyő távolság felénél keletkezik. Ehhez a fényforrásnak 30 cm-re kell megközelítenie a lencsét. Másodjára pedig akkor, amikor a fényforrás a lencse tárgyoldali gyújtópontjába kerül. Ebben az esetben a megvilágítás is erősebb, mert ekkor érkezik nagyobb térszögben terjedő nyaláb a lencsére, és ezen keresztül az ernyőre.

F. 498. Ferde hajítás esetén a maximális emelkedési magasság $y_{\text{max}} = \frac{v_0^2 \sin^2 \alpha}{2g}$, míg a vízszintes irányban megtett út $x = \frac{v_0^2 \sin 2\alpha}{g}$. E kettő egyenlőségéből kapjuk: $\tan \alpha = 4$

F. 499. A buborékba zárt levegő nyomása egyenlő a légköri, a hidrosztatikai és a felületi feszültségi nyomások összegével: $p = p_0 + \rho gh + 4\sigma/D = 132,5 \text{ kN/m}^2$

F. 500. Sorosan kötött ellenállások esetén $I_1 = \frac{U}{R_1 + R_2}$, míg párhuzamos kapcsoláskor $I_2 = U \left(\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \right) = \frac{R_1 + R_2}{R_1 R_2} U$. Az adatok behelyettesítése után kapjuk: $R_1 + R_2 = 40$ és $R_1 R_2 = 300$. Az egyenletrendszer megoldása $R_1 = 10 \Omega$ és $R_2 = 30 \Omega$.

F. 501. A lemez által bevezetett plusz optikai út $\Delta' = e(n-1)$. Az ötödik sötét sáv helyén a találkozó fénysugarak útkülönbsége lemez nélküli esetben: $\Delta = (2k-1)\lambda/2$, ahol $k = 5$. A kettő egyenlőségéből következik: $e = 5,265 \mu\text{m}$.

FIRKA 2011-2012/5.

F.502. A súlyzó két végén levő nehezékek tömege egyenként m , a Föld sugárhosszúságú rúd tömegét elhanyagoljuk „amúgy még ez is beleálmodható”. ($m_{\text{rúd}} = 0$). A ferdén megemelt súlyzó a Földhöz viszonyítva akkor van nyugalomban, ha a ráható összes erők eredője nulla, valamint nulla ezek bármely forgáspontja vonatkoztatott forgatónyomatékának eredője is:

